

Pesta 1123 juniu.

Va esf dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 24.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiu lu pe anu 10 fl., pentru Roman'a 2 galbeni.

Schitie din istori'a teatrului.

(Discursu rostitu in adunarea gen. pentru teatru, tienuta in Satu-mare la 1 maiu.)

(Fino.)

Sf insrfamu acuma cte-va notitie si despre istori'a teatrului romanu in Moldova!

Conducatoriulu primeloru represintatiuni teatrale in limb'a romana fu neobositulu poetu G. Asachi, carele cu cti-va iubitori de arti si cti-va scolari, represintf pe la anulu 1833 la Iasi cu succesu mai multe piese traduse. Mai tardfu inse jocara si o drama originala „Petru Raresiu“, ma si o opera „Norma.“ Dar aceste intrecura poterile loru, si totu-odata periclitara si inclinatiunea publicului pentru teatru.

Atunci guvernulu numf unu comitetu teatralu pentru conducerea scenei. Membrii acestuia fure: Vasiliu Alesandri, Mihaiu Cogalniceanu si Constantinu Negruzzi. Comitetulu erf indoratu a tienf doue trupe: una francesa si una romana. Trup'a francesa se gasf usioru in strainetate, si aducndu-se la Iasi, ea jocf vodeville, drame si opere comice, cu multu succesu.

Dar trupa romana nu se aflf nicairi prin tiera, deci trebuif a se compune una din inceputu. Se facf unu apelu catra junime, si in scurtu timpu o multime de tineri romani alergara sub flamur'a Thaliei. Membrii comitetului se facura si traducatori de piese, teatrulu incepu a inflorif, cf-ci intre actori se ivira ade-

verate talente ca: Poni, Teodorini, Luchianu, Sterianca, Gabriela, etc.

Scen'a romana din Moldova se innaltia si mai multu apoi prin piesele originale ale lui Vasiliu Alesandri. Prim'a pies'a represintata a lui fu comedf'a „Iorgu de Sadagura“, care facf unu mare efectu. Dupa acsf'a urmara altele multe.

In fine acestu comitetu, multiamitu cu succesulu inceputului, se retrase, si Millo luaf directiunea. Sub conducerea lui apoi atatu actorii, ctfu si reportoriulu, au facutu unu progresu gigantic. Artistu si autoru, insu-si Millo a contribuitu mai multu pentru inflorirea teatrului romanu.

Dorere! inflorirea teatrului nu duraf multu. Spriginulu publicului incepu a lancedf, actorii cei mai eminenti parasira scen'a, prejudetiele oprira pe tineri a se sacrificaf pentru acsta cariera, — si in fine teatrulu se inchise.

Si pana tardfu remase totu inchisu.

Asta-di inse, o trupa escelinte respandesce iubirea artii si gustulu frumosu in teatrulu din a dou'a capitala a Romaniei.

Acuma ar trebuif sf vi facu istoriculu scenei romane in Bucovina, Transilvania, Unga-

ri'a si Banatu; dar in aceste provincie artea teatrala romana se afla inca numai in léganu. O trupa teatrala, macaru si ambulanta, noi inca nu avem. Trei trupe teatrale din Romanía, (Fani Tardini, Pascaly si Millo,) cari in anii trecuti venira a arangiá si p'áice reprezentatiuni teatrale, facura multu pentru desvoltarea iubirii de artea teatrala. Totu ce potemu aminti in privinti'a reprezentatiunilor teatrale, — arangiate la noi de Romani de dincóce de Carpati, sunt incercările unoru tineri diletanti de la diferite scoli, cari deja mai de multu incepura a jocá piese romanesci.

Sperâmu inse, câ Societatea la a carei adunare generala participâmu acuma, in curendu va poté realisé intentiunile sale salutare, — innaltiandu cu demnitate templulu Thaliei romane.

Scen'a romana in genere asta-di nu se afla la acelu gradu, la care ar poté sê steie. Caus'a acesteia e guvernulu romanu, care — mai alesu in timpulu din urma — fatia de teatrulu nu e la innaltîmea missiunii sale. In locu de a protegiá scen'a, incuragiandu prin premie la scriere de piese nóue, garantandu subsistinti'a artistiloru: elu vine a loví in teatru, forfecandu-i si din mic'a subventiune de pan' acuma.

Totu-si — de si incetu — teatrulu progreséza. La Bucuresci in érn'a trecuta pe dóue scene s'a jocat romanesc, apoi la Iasi si la Craiova teatrulu inca infloresce. In mai multe orasie se edica teatre.

Incâtu pentru repertoriu, acest'a inca se inavutiesce cu incetulu. Alesandri si Millo au scrisu o multîme de comedii, dintre cari unele au si pretiu literariu. In timpulu mai nou V. A. Urechia, Hasdeu, si altii au datu teatrului romanu piese de unu meritu escelinte, — ér unii, intre cari Pascaly, a tradusu o multîme de bucâti din repertoriulu teatreloru straine.

Sê ne rentórcemu acuma la construirea edificiiloru teatrale! Sê vedemu prin câte fase au trecutu ele pana ce au ajunsu la form'a si perfectiunea in cari le cunóscemu adi!

In secolulu alu XVI scen'a éra si-schimbá arangiamentulu, conformu naturei pieseloru represintate intr'ins'a.

In acestu secolu scenele din Spani'a, Franci'a, Angli'a si Germani'a, se edificau mai alesu in curtea ospetarielor. Ferestile si am-

biturile acestora formau totu-odata logele si galeriele.

In astu-felu de teatre s'au represintatu pentru prima-óra si piesele lui Shakespeare.

Represintatiunile se tieneau numai diu'a la lumin'a sórelui. Numai in sa-si scen'a érá acoperita, spre a fi scutita in contra tempestâtiloru.

Dar erau si teatre de érna, menite pentru represintatiuni de séra la lumina.

Ce instruminte de scene spectaculóse, si alte aparate decoratórie aveau aceste teatre? — nu se scie positivu. Atât'a e constatatu, câ scenele pentru misterie aveau decoratiunile necesarie pentru represintatiunile magice.

Dar si aceste scene din curtile ospetarielor trebuiau sê aiba óresi-cari masînarii si decoratiuni teatrale, câ-ci fara aceste nu s'ar fi potutu represintá nesce piese ca „Vigelf'a“ si „Cymbeline“ de Shakespeare.

Scen'a luá mare aventu prin represintarea opereloru musicale in teatrale italiene, cari opere se desvoltara din jocurile pecuraresci.

Scen'a spanica se innaltiá la unu gradu ne mai audítu alu escelintiei prin admirabilele piese religióse si lumesci ale lui Lope de Vega.

De aice pomp'a teatrala se respandí si in Germani'a.

Totu in directiunea acést'a se desvoltá scen'a, pastrandu-se inse conventiunea artistica greca, pana 'n midiloculu secolului XVII. Atunce luculu celu mare, pretinsu de opera, creá mari straformâri in privinti'a decoratiuniloru.

Ferdinandu Bibbiena la an. 1657 introduse pentru prima-óra decoratiunile de culise, si cortin'a dinaintea scenei.

Acésta inventiune forméza asié dîcêndu o epoca in istori'a teatrului. Pan' a nu érá culisse, pe scena se puneau inscriptiuni, cari indicau publicului, ce orasiu, satu séu alte-cele sê-si intipúesca elu acolo; pan' a nu fi cortina, ca publiculu sê scia candu se termina pies'a — câ-ci, precum dîseramu, se jocau mai multe un'a dupa alt'a — unulu dintre actori anunciá publicului, câ pies'a e finita.

Ce deosebire intre aceste naivitâti si intre frumoşele si petrundietóriele spectacole produse de decoratiunile si instrumintele mehanice din teatrele moderne!

Edificii teatrale dupa form'a moderna, mai antâiu se edificara in secolulu alu XVI in Spani'a, Franci'a, Anglia, Hollandu si Germani'a.

Asta-di cele mai frumóse teatre sunt: teatrulu de opera din Paris, Berlinu si Viena, „Scala“ in Milano, teatrulu de curte din München si Dresda, teatrele din Bordeaux, Lyon si Marseille, celu din Lipsi'a, „San-Carlo“ in Neapolea, „Fenice“ in Venetia, si Coventgarden si Drury-Lane in Londra.

In dâilele nóstre teatrele se bucura de o subsistintia sigura. Fia-care tíera posede in capital'a sa unu teatru de frunte, subventionatu de statu, care are missiunea de a servi dreptu modelu celoralalte teatre. Teatrele din provincia se edifica de catra respectivele orasie, si se si subventiunéza de ele.

Domniloru!

Them'a, ce mi-am propusu a o tratá, e atátu de bogata, încátu amu poté sê scriemu despre dins'a tomuri numeróse...

Si eu n'am la dispositiune decátu numai câte-va minute...

Eu dara n'am potutu sê am altu scopu, decátu a atinge numai momintele principale, sê vi zugravescu cu pucinele mele studie numai câte-va schitie mai remarcabile...

Recunosc, câ n'am reesítu a face nici macaru atát'a...

E bine, servésca si aceste pucine notitie dreptu inceputu séu indemnu pentru unu opu mai voluminosu si mai perfectu, ce timpulu va produce si literaturii nóstre!

De asta-data eu nu voi mai continuá, câ-ci me temu, câ si pan'acuma am obositu pré multu atentiunea dvóstre.

Permiteti-mi dar a incheiá!

Domniloru!

„Natur'a — a scrisu repausatulu poetu N. Niculeanu — a pusu intre natiune si natiune, ca si intre omu si omu, óre-cari deosebiri, óre-cari margini, deosebiri si margini nascute din clim'a, din caracterulu, din temperamentulu si mai cu séma din traditiunile si limb'a fia-carea din ele. Prin urmare natiunea séu societatea, care nu tiene séma de aceste conditiuni, si care cauta elemintele vietii si desvoltârii sale in isvóre si regiuni straine, incompatibile cu natur'a sa, aceea nu va poté nici odata face séu produce vre unu lucru frumosu, mare, sanetosu si originalu, câ-ci numai spiritulu si ideile nutrite si desvoltate conformu geniului natiunalu, dau fapteloru, moravuriloru si fisionomíei unui poporu acelu caracteru particulariu de

nobletia, de energia si de originalitate, care i innaltia poterea, i maresce demnitatea, si i asiguréza independinti'a.“

E bine, sê meditâmu acuma despre faptorii principali, cari nutrescu elemintele vietii natiunale, — si cari ajutóra desvoltarea loru!

Si déca vomu studiá istori'a civilisatiunii popóreloru, déca ni vomu intrebá mintea si ratiunea, déca vomu consultá esperinti'a nóstra propria, vomu respunde, câ:

Scen'a e unulu din cele mai apte midilóce pentru vulgarisarea ideiloru de civilisatiune, moralitate, si iubire de limba si patria...

Acest'a e motivulu, care in decursu de secolu a indemnatu pe natiunile cele mai culte, d'a fondá teatre natiunale si a le sustiené cu spese enorme...

Acest'a e motivulu, sub a carui impresiune natiunea romana de dincóce de Carpati a infintiatu Societatea, la a carei adunare generala asistâmu...

Acest'a e motivulu, care a inspiratu pe Voltaire sê esclame astu-felu:

— Trebuie sê fia unu inamicu alu patriei sale acel'a, care ar condamná spectacolele!...

Iosifu Vulcanu.

Asiu dorí

Asiu dorí sê am o flóre,

Fia rosa, fia crinu,

Ca s'o punu cu mult' amóre

La alu mandrei mele sinu;

Eu atunci de bucuria,

Candu mi-ar dá unu sarutatu,

M'asiu simtî, ah, Domnulu scíe,

Fericitu si incantatu.

Asiu dorí sê am avere,

Ca sê potu vorbí cu tonu,

Si in casuri de placere

Sê nu trecu de monotonu;

Ah, atuncea, Domnulu scíe,

Cátu asiu fi de multiumitu!

Asiu traí in veselía,

Ca alu sórtei favoritu.

Asiu dorí sê am talentulu

D'a 'ncantá pe ori-ce omu;

Sê-mi aretu si simtiementulu
D'a fi mare gentilomu.
Ah! atunci din gura 'n gura
Alu meu nume aru sborá,
Si la trist'a mea natura
Fórte multu m'asiu consolá.

Asiu dorí sê am o spada,
Ca sê sciu s'ó invêrtescu,
Si sê facu pe rei sê cada,
Ce mosí'a-mi pismuescu.
Atunci ori-ce rele fia,
Eu le-asiu sci d'a le bravá,
Si pe scump'a mea mosía —
De ciulini o asiu salvá.

Mai dorire-asiu, de se póte,
S'am o magiga vergea,
S'atingu animele tóte
La toti cei de gintea mea;
Si prin ea — prin munti, valcele,
Pe Romani d'a-i infratî;
Êr pe gâdii tierii mele
Astu pamentu d'a-i inghitî!

Z. Antinescu.

Rapirea Sabineii.

— Comedia originala in unu actu. —

Persónele:

Vacarescu, consiliariu ministerialu in capitala.

Boerescu, proprietariu mare in provincia.

Coriolanu, fiulu lui.

Sabina, fiic'a lui Vacarescu.

Unu garsonu de ospetaría.

Actulu se intempla in salonulu ospetaríei unui orasielu.

SCEN'A I.

Coriolanu (intra obositu si suspina.)

Har' Domnului, pana aici sosiram in pace! Dieu! nu e gluma, frate, sê rapesci tu o copila frumósá, sê iai grigea in capu, ca sê o padiesci ca lumin'a ochiloru tei, sê iai tóte mesurile, ca sê nu-ti dé de urma, apoi sê-ti conduci dñisiór'a — unde? ah, unde? — eu insu-mi nu sciu. — Dieu! lucru curiosu, care numai tie ti-se póte intemplá, frate Coriolane! — Tatalu-meu, unu omu bunu, de omenía, dar ca toti betranii capriciosu, si-pune in capu sê me insóre. Apoi bine, n'am nimica in contra; numai, ce sciu eu, de unde si cum si-aduce a min-

te, câ elu are unu amicu bunu in capitala, si acela are chiaru o copila de maritu. Betranii se intielegu intre sine, ca sê-si casatorésca coppii. — Tatalu-meu me tramite in capitala, sê mi vedu fiitóri'a nevésta, si sê facemu credintí'a; eu vinu pana la unu locu, dau in drumulu tierii de unu amicu, fostu conscolariu, sciti, de Octaviu Campeanu; acela me invita sê-i cercetediu la mosí'a loru, carea nu erá de parte de drumulu meu. Eu me escusu, câ am cale grabnica, i spunu, unde si pentru ce me ducu? dinsulu suride, si mi-respunde, câ intar-díarea de vr'o dóue díle nu va stricá nimica. Eu me resolvediu Candu ajungu la ei, elu me presinta sub unu nume strainu. Eu cautu la elu, câ pentru ce? elu mi-face semnu cu ochii sê tacu. Apoi bine e, — cugetai intru mine — haid, sê facemu pucintelu pe incognito, ca si domnii cei mari, cu atátu mai virtosu, câ afara de parintii amicului meu, mai erau ací dóue persóne tinere si frumóse, sor'a amicului meu, si o copila incantatória, Sabin'a cu numele, care, precum díse amiculu meu, erá o consangéna a loru, si a venitu sê petréca la ei câtu-va timpu. — (Suspunuri si siuscaiture nóue). — Din dóue díle, cari eram sê le petrecu la amiculu meu, sê facura cincí, — ba siese, — ba cincí, — én sê vedu: (numera pe degete) Domineca, Luni, Marti, Mercuri, Joi, Vineri, si asta-di e Sambeta, — ba cincí. Domnisiór'a Sabin'a, cum cum nu me nebuní de totu, me uitasem de scopulu caletoríei mele. A dóu'a, a trei'a dí oftári, suspinári, si ochiári de ajunsu din ambele parti; a patr'a dí dechiarare de amoru, sboriu, si anotare in regiunile celei mai curate fericiri, si zidiri de castele spanióle; éra in a cincea dí, o crudela sórte! desamagire, si desceptare torturatória! Sabin'a a capetatu insciintiare de la tatalu ei, câ acusi vine dupa ea, sê o duca a casa, pentru câ ascépta unu óspe interesantu. — Ah! atunci pornira vaiete peste vaiete, pentru câ cine ar fi crediutu, ambii eram infricosiatu inamorati unulu in altulu. Amiculu meu, si famili'a lui observara consternarea nóstra, dar numai surisera; eh! pentru noi n'a fostu lucru de risu. In acea dí, adeca eri dupa média-di, la o convenire privata, Sabin'a mi-marturisí, câ dins'a prin tatalu ei e angagiata cu unu mire necunoscutu, si câ nu-lu voiesce pe acela un'a cu capulu; eu asemenea i descoperfi, câ si eu plutediu chiaru in acea luntre, si apoi pe scurtu, si bine deciseramu ca — sê o luamu la fuga, va sê díca, sê ne rapimu-unulu pe altulu, la ce altmintrea Sabin'a numai sub acea conditiune se invol, ca câtu

mai curendu sê me cununu cu ea. Eu apromi-sei tôte, si in nôptea trecuta plecaramu pe piclóre pana in satulu vecinu, acolo luaramu o trasura, si acum suntemu aici. — Acuma ce sê facu? De Sabin'a nu me lasu un'a cu capulu. In care directiune sê ni luâmu calea? — Trebuie sê me intielegu cu ea. — Ah! chiar vine si dins'a. — Dieule alu amorosiloru, fii cu indurare spre noi, servii tei cei mai fideli; intinde-ni ajutoriulu teu celu puternicu!

SCEN'A II.

Coriolanu, Sabin'a.

Coriolanu (grabindu catra dins'a.)

Sabino! angerulu sufletului meu, — te-ai odihnit pucintelu, te-ai recreatu de ostenelele caletorfei?

Sabin'a (trista si melancolica.)

Ah! Coriolane alu meu, tu vorbesci de odihna, de recreare; cum sê o gasescu eu acea, aducându-mi a minte de impregiurârile critice, intre cari ne aflâmu? Ce va fi, ce se va alege de noi? Oh! dóra n'ar fi trebuitu sê facemu noi pasiulu, care l'amu facutu, mie mi se pare, câ amu gresîtu, amu gresîtu fôrte, inca este tîmpu, sê me conduci innapoi —

Coriolanu.

Sabino! Ce dîci, ce vorbesci? ah! tu nu me iubesci mai multu.

Sabin'a.

Érta-me, Coriolane, nu, nu, nu te indoí de amorulu meu; eu te iubescu, pré tare te iubescu, chiar ast'a e caus'a câ me afflu aici, inse vedi amantele meu! me infioru de urmâri, de sôrtea mea vítória; orizonulu vietii mele stâ intunecatu inaintea mea; — ce me ascépta? man'á, póte blastemulu parintelui meu. Si óre fi vei tu in stare, cu amorulu teu a-mi aliná sôrtea? fi vei in stare a impliní ce mi-ai apromisu? — Unde e portulu, unde e malulu fericirii, care o dorimu? — Spune-mi Coriolane, óre devenitu-ai la o decisiune temeinica? Esti in chiaru pentru *cum* si *ce*? Scóte-me din neliniscia acést'a crudela!

Coriolanu (standu afundu in cugete.)

Liniscesce-te Sabino draga, — am unu planu.

Sabin'a.

Ai unu planu? Ah! Coriolane, ce norocu, câ ai unu planu. Spune-mi-lu iute, iute, câ moriu de nepaciíntia!

Coriolanu (dându-si aeru.)

Planulu meu este, ca câtu mai curendu sê ne cununâmu, apoi —

Sabin'a.

Sê ne cununâmu? Dar unde, si cum sê ne

cununâmu? n'avemu atestate, carte de botezu, invoirea parintiloru. Apoi déca ne-amu si poté cununá, unde si cum sê traimu?

Coriolanu (totu in cugete.)

Scí ce Sabino? De cununatu acusi gasimu noi vr'unu popa. Unde si cum sê traimu? Apoi eu am câti-va banisiori la mine, vomu cumperá o realitate, vomu deschide unu ducheaneu, séu ceva mesariu, séu ce mai sciú eu! Eu sciú vená, calarí, sciú dantiá cotillon, cadrilu, polca, valtíer, sciú sê me batu cu arme, me facu profesoru, voiu da lectiuni, si tu —

Sabin'a.

Eu? Eu afara de dantiurile tale, si de a bate ceva in claviru, nu sciú nimica, séu fôrte pucinu; nu m'a invetiatu nime, mum'a mea a moritu inca in fraged'a-mi copilaría; dar totu-si mi-asi da tóta trud'a, numai sê avemu cu ce sê incepemu. Câti bani ai la tine?

Coriolanu (la o parte.)

Ast'a e draculu ce e in busunariu, (cu vóce innálta.) Am, am (numera in busunariu, cu bucuría), am diece galbeni!

Sabin'a.

Si tu cugeti, câ cu diece galbeni poti sê incepi ceva? Ah! Coriolane alu meu, trebuie sê inventeli altu planu mai intieleptu, déca voiesci sê reesîmu.

Coriolanu (cu resemnatiune.)

Apoi Sabino draga, nu ni remane alta inapoi, decátu a merge la tatalu-meu, a-i desco-perí totu, si apoi a-lu rogá de iertare, si a-i cere binecuventarea. Tatalu-meu, de si e cam tare la capu, e omu bunu, me iubescce ca pe uniculu seu fiú, mi-voiesce fericirea, — credu câ vomu reesí.

Sabin'a.

Ah! Coriolane, acestu planu ar fi celu mai intieleptu, celu mai acceptaveru dintre tôte planurile tale; dar eu me temu, câ parintii tei voru fi neimpacabili, câ me voru respinge, si eu atunci de rusíne si de dorere asiú morí numai de câtu.

Coriolanu.

Eu speru, câ nu. Apoi ne-amu poté folosí si de óre-care intriga nevinovata; eu i-asiú spune, câ tu esti acea carea mi-a destinatu-o elu, câ te iubescu, câ nu numai ne-amu incredintiatu, ci ne-amu si cununatu, câ tatalu-teu n'a potutu sê vina cu noi, sê ne petréca, câ i va scrie mai tardíu; si apoi dupa ce s'ar desco-perí mistificarea, vediendu, câ nu se mai póte ajutá, ne-ar iertá, si dupa acea amu traf díle albe — (se aude din afara unu zuruitu de ca-

rutia, Coriolanu cauta pe ferésta, inspaimantatu) — ah! ah!

Sabina (asemenea inspaimantata.)

Ce e, ce e Coriolane?

Coriolanu (consternatu.)

Tatalu-meu!

Sabin'a.

Unde? unde?

Coriolanu.

Chiaru acum sosl aici, si se oprl in locu. Iute Sabino, sê mergemu de aici, sê mergemu in chili'a nóstra. (Garsonulu intra.) Garsonu! Sê nu cutedi a descoperi nimeni, câ se afla aici o parechia tinera, audi? Sê nu cutedi!

Garsonulu (suridiendu.)

Nu, nu. Nu ve temereti, domnisorule!

Coriolanu si Sabina (ésu cu de graba.)

(Va urmá.)

M. Mircescu.

Viliciu.

— Balada poporala din Transilvania. —

Viliciu,*) Viliciu armasiu mare,
Nu siedé diu'a 'n carare,
Ci te dû 'n zevoiulu mare,
Câ trecu multi ciocoi calare,
Cu bancute 'n buzunare,
Si scóte palosile,
Le taia capetele,
Si le ia bancutele,
Si te dû pe la seraci,
Si le 'mparte boi si vaci,
Câ vai tare-su necasiti,
Si au prunci si sunt lipsiti,
Câ-ci ciocoiu-i cane mare,
I tiene in apesare,
Si le dá cu bot'a 'n frunte,
Pana ce esu sudori crunte,
Du-te, Vilice, dar du-te,
Domniediu sê-ti totu ajute!

Viliciu iute s'a gatatu,
Pe ciocoi a desbracatu,
Pe seraci a ajutatu,
Apoi siediu dupa mésa,
Cu naframa de metasa
Si ospetá gâsca grasa.

Ér lui Viliciu i-a venit
Carte mare de peritu!

*) Viliciu = Vilica = Vasilica (in gur'a poporului.)

Elu din graiu a cuventatu:

„Nu-su baba cu cârp'a 'n capu,
Sê me temu eu de unu satu,
Câ-su voinicu cu d'arme 'n spate,
Nu me temu de siepte sate!“

Ér lui Viliciu i-a venit
Unu popa spre spoveditu.
Candu pop'a lu-spovedea,
Stélpu afara lu-ciopliá,
Pe candu lu-cuminecá,
Stélpulu susu lu-redicá,
Stélpulu susu l'a redicatu,
Pe Viliciu l'a spendiuratu.
Cine-a stricatu pe Viliciu,
Sê se usce pe pamentu,
Ca si Viliciu susu la ventu,
Sê se usce pe piclóre,
Ca si Viliciu susu la sóre!
Si-unde a picatu câte-unu stropu,
Resaritu-a bosuiocu;
Unde-a picatu câte-unu firu,
Resaritu-a trandafir;
Unde-a picatu câte-unu peru,
Resaritu-o calaperu;
Unde-a picatu câte-o vitia,
Resaritu-a tamaitia.

Trei dile candu s'a 'mplinitu,
Draguti'a sa a venit,
Flori de-acolo si-a luat,
Si ea mandru s'a gatatu,
Tare reu s'a superatu,
Si din ochi a lacrimatu,
Tare reu a blastematu
Pe acelu ce a spendiuratu
Pe dragutiu-i credintiatu:
„Sê nu-lu primésca pamentulu,
Sê-lu bata Ddiu santulu!“

Silviu Sohorca.

Georgiu Miksa

despre originea Romaniloru si starea loru civila.

In anulu 1870 Georgiu Miksa la Alba-Iulia in Transilvania a edatu in limb'a magiara o brosiurica sub acestu titlu: „Az Oláhok eredetéről és polgári állásáról“, adeca „Despre originea Romaniloru si starea loru civila.“

Acésta brosiurica, precum am scrisu in anulu 1870 in acestu diurnalu, e plina de erori si de falsitáti seducatórie; eu tóte aceste inse, precum audu de la barbati demni de credintia, multi dintre contrarii originei románe ai poporului romanescu o imbratisiéza cu multa placere si multiamire, si pe autorulu ei lu-

inaltia pana la alu treile ceriu. Dinsii — basandu-se pe acésta scriere — ridu de originea romana a poporului romanescu, si de literatorii romani cari militéza pentru aceste principiu. Argumentele false din acésta brosiurica se latiescu, si intunecandu si petandu istoria Romaniloru, contrarii nostri se silescu cu mare entusiasm a combata romanitatea nóstra.

In astu-feliu de impregiurári nu potemu trece cu vederea intunereculu si neadeverurile, cuprinse in brosiuric'a lui Miksa, ci interesulu celu nobilu, frumosu si santu alu adeverului, si simtiementulu detorintei nóstre natiunale ne deobléga a ne luptá cu arm'a adeverului in contra acestoru atacuri frivóle.

Georgiu Miksa in brosiuric'a sa in partea prima pe paginile 5—7 tractéza despre numele Romaniloru: Vlachu. In acestu tractatu dinsulu scrie, cá Vlachu insémna nomadu (migratoriu); elu crede, cá la Germani si la Slavi numele Vlachu nu s'ar fi aplicatu, nici la popórele italice, galice si romane, — si aseréza prin urmare, cá poporul romanescu mai de multu a fostu nomadu adeca migratoriu, fara de locuintia stabila. Acést'a asertiune o fundéza pe urmatoriulu pasagiu alu Annei Comnena: *Agrestes juvenes, incertis sedibus vagos, quos communis dialectus Vlachos vocare consuevit. . .*“ (liv. VIII.) (Adeca: pe tinerii pastori, fara de locuintia stabila si sigura, pe carii dialectulu comunu s'a dedatu a-i numí: Vlachi.) Dar pentru intarirea asertiunii sale elu se mai provóca si la scriitoriulu Luciu, care in cartea despre remnulu Dalmatiei ar scrie, cá in limb'a dalmatica, slavéna, numele Vlachu ar insemná: pastoriu locuitoriu in munti.

In contra acestoru asertiuni nefundate facu urmatóriele observatiuni :

a) Numele Vlachu numai in evulu mediu fu datu de straini poporului romanescu; in evulu anticu inse acestu nume a fostu necunoscutu si neusitatu pentru Romani; nici Germanii, nici Slavenii, nici alte popóre in evulu anticu nu au numitu pe poporul romanu, adeca remasíti'a coloniелору romane din tienutulu Dunarei, cu numele Vlachu;

b) Numele propriu geneticu séu natiunalu alu Romaniloru nu a fostu, nici nu este Vlachu, ci e Romanu, care nume insemnéza tare, si amatoriu. Poporul romanescu totu-de-una, din vechime pana in timpulu presinte, s'a servitu de acestu nume — precum am doveditu in „Familia“ din an. 1870 nr. 48 pag. 565;

c) Semnificarea numelui Vlachu e varia, si insémna nu numai nomadu, ci si castratu,

cum se scéfe din lexiconulu lui Adamu Kirsch; insémna si sagetatoriu, precum ni spune Bonfiniu; dar insémna si italu, latinu, romanu si galu, — dupa cum se adeveresce prin mai multi scriitori demni de credintia, si a nume prin Diocleate din seclulu alu 12-lea, care (la Svandtner tom. 3 pag. 478) vorbindu despre ocuparea provinciei Latiniloru din drépt'a Dunarei, díce, cá Latinii din acea provincia s'au numitu Romani, mai tardú apoi Mauro-Vlachi, — prin Petru Catancich, care in cartea sa despre locuitorii de la Dunare c. 8, §. 4 serie, cá din vechime, de candu Latinii au fostu cunoscuti Illiriloru, s'au numitu Lassi séu Vlasi, — prin Luciu, care in opulu seu despre remnulu Dalmatiei libr. 6 cap. 5 serie, cá la Bulgari, Sirbi si Croati, numele Vlachu insemnéza si Romanu, Latinu si Italu, cá in limb'a Poloniloru, si Slaviloru se numescu Vlachi toti cei de origine italica, si cá numele Vlasi e argumentu, care aréta pe Romani a fi de origine italica, — prin Georgiu Fejér, care in codicea diplomatica (tom. 7 vol. 2 la anulu 1298) díce, cá locuitorii din Villa-Vallendorf din Scepasiu la Unguri s'au numitu Olaszi, la Slavi — Vlachi, din cauza cá locuitorii acelei ville au fostu Itali, — prin Thunmann, care in opulu seu despre Albani si Romani la pag. 351 serie, cá Slavii s'au dedatu a numí pe Italiani: Vlachi, din cauza cá Romanii si Italianii aveau mare asemenare in datinele si in limb'a loru. („Im Vorbeigehen will ich hier bemerken, dass die sehr alte Gewohnheit der Slaven auch die Italiener Wlachen zu nennen, unleugbar davon gezeuget, dass die Slaven zu der Zeit, da sie zuerst diese beiden Völker kennen lernten, eine so sichtbare Aenlichkeit in den Sitten und Sprachen derselben müssen gefunden haben, dass sie sich dadurch für berechtigt hielten beide Völker mit einem Namen zu belegen“); se adeveresce mai incolo prin scriitoriulu grecescu Leunclaviu, care in pandectele turcesci nr. 7 díce, cá cu numirile Walli, Walchi si Walischi, s'au numitu Italii si Galli.

Din scriitorii pana acé insítrati, si din cele ce au scrisu in privinti'a acést'a Petru Maioru in „Istori'a pentru inceputulu Romaniloru“, apoi Murgulu, Damaschinu, Bosínca in brosiur'a sa tiparita la Buda in an. 1828, A. Tr. Laurianu, si mai de curendu Sim. Manguica in „Albina“, din 1866 nr. 86, luminatu se póte vedé, cá numele Vlachu a fostu aplicatu si la popórele italice, gallice si romane in tienutulu Dunarei; deci asertiunile lui G. Miksa n'au nici o basa.

Primulu amoru.

— Naratiune de Ivanu Turgenjev. —

(Urmare.)

Atunci me inchideam in chili'a mea, séu treceam in ceea parte a gradinei, me urcam pe paretii casei bôtanice ruinate, siedeam acolo cu picioarele delasate pe laturea cu prospectulu catra drumulu de tíera, apoi priviam óre întregi, fara de a vedé ceva. Langa mine fluctuau in susu si in giosu pe urdícele pulburose nisce fluturi albi, trandavi, setosi de mirosu; o vrabia viala siuorá din totu gátulu îngâmfatu pe o caramida franta, întorcându-se in giuru de sine cu coditi'a-i spulberata; pe vârfulu unui mestécanu plesiugu croncaniau din candu in candu nisce cióre; pana ce ventulu molaticu se resfatia in radiele de sóre printre ramurile de frundísiulu desu; sub acést'a mi-strabatú la urechia viersulu blandu si fantasticu alu clopotului din manastiroa de Donu, si eu siedeam aci ascultandu uimitu si me cuprindea o simtíre nesprimavera, ce cuprindea in sine totu: tristétia, bucuria, nescari presimfiri, dorulu de a trai si spaim'a de vietia.

Ah! dar atunci nu pricepeam inca nimicu din tóte aceste simtíeminte misteriose ce me cuprindeau; nu asiu fi fostu capabilu a-mi esplicá nici baremi unulu, séu le-asiu fi numitu tóte numai cu unu nume, cu numele „Sinaida.“

Si Sinaid'a si-continua cu mine baterea de jocu, ca si pisic'a cu siórecele. Acusi glumiá cu mine candu observá cá ardu si me topescu pentru dins'a; acusi éra me respingea, încátu abié mai cutezam a me apropiá de dins'a, séu numai a privi la ea.

Mi-aducu a minte, cá mai multe díle se manifestá rece si cu o portare moderata in privintia mea, la ce devenii confusu de totu, si furisiandu-me cu cutremuru la locuintia ei, intrai la princes'a betrana, pe care chiar in momentulu acést'a o gasii dispusa reu, strigá in continuu si murmurá. Póte i stau reu finantiele, cá-ci creditorulu intentá procesu deja a dóu'a óra in contra ei.

Mergéndu odata in gradina, si apropiandu-me de gardulu susumemoratú, observai pe Sinaid'a care siedea incotita pe érba. Voiam deja sé me retragu, candu de odata ea si-innaltia capulu si mi-dede unu semnu demandativu.

Eu stetui ca incremonitu, nu o pricepui la antia data. Ea me invitá de nou. In momentulu acést'a sarfi gardulu si me apropiai catra dins'a. Inse me retienú cu o privire a sa, facéndu-mi semnu spre unu gardu lateralu, in distantia de vre o doi pasi. Fiindu in confusiune nu sciui ce face altu ceva, decâtu ingenuchiai in cale. Asié erá de palida, din trasurile ei asié apareá o tristétia si posomorire profunda, încátu mi-petrunse anim'a, si o întrebai:

— Ce ti-i dtale?

Sinaid'a si-íntinse man'a catra mine, apoi smulse unu firu de érba, lu-desbiná si apoi lu-lapedá cum numai lu-potú.

— Asié dara, cá dta me iubesci fórte? — întreabá ea mai pe urma.

Nu respunsei nimicu. Pentru ce asiu fi respunsu?

— Asié e, — díse ea privindu la mine ca mai nainte, — dta me iubesci fórte . . . Chiar acei ochi, — continua ea, apoi meditá intru sine si si-astupá fatia

cu manele . . . Tóte sunt in contra mea, — continua ea éra intru unu viersu gialnicu, — oh duce m'asiu pe lume; acést'a nu potú suferi mai multu, inse nu me potú ajutá . . . Ce me acépta pe mine in venitoriu? . . . Ah! asié sum de trista! . . . Dómne cátu de nefericita sum eu!

— Pentru ce? — o întrebai cu blandétia. Sinaid'a nu respunse, ci clati numai din umeru. O privii si mai de parte conturbatu in tóta fiantia si totu ingenuchiandu inca pe érba. Tóta vorb'a ei mi-sfasiá anim'a. Mi-asiu fi consacratu bucurosu vietia, numai sé i potú aliná dorerea. Priviam la ea, asié erá de trista; mi-íntipuiam cum potú sé o cuprindea de odata ceva dorere nesuportabila, cum grabi de locu in gradina, cum se lasá pe érba. Asié erá de splendida si infiorita natura in giurulu nostru, ventulu murmurá linu pintre frundiele arboriloru clatinandu in tóte laturile unu firu lungu de smeura ce se estindea peste capulu Sinaidei. In departare cantau nesce turturele, si prin érb'a stufoasa se audiau albinele. De a supra nóstra azurulu ceriului zimbiá in tóta frumsetia sa, — numai eu me simtieam asié de nefericitu.

— Cetesce-mi vre-o poesia, — díse Sinaid'a cu unu viersu blandu, incotindu-se pe iérba. Mi-place de dta candu cetesci poesii. Cam canti pucintelu strofele, ce inse nu face nimicu reu, acést'a convine cu etatea dtale. Cetesce-mi: „Pe culmea Gheorghiei“ . . . inse scóla-te mai nainte din genunchi si ocupa locu. — Siediui pe érba, apoi incepuí a ceti poesi'a lui Puschin:

„Pe culmea Gheorghiei e nópte acumu,
Valurilo Aragvei murmura turbate . . .
Anim'a me dóre, de doru me consumu,
Ah ce fantasia dulce me abate . . .
Cu tine, numai cu tine dulce-amoru . . .
Anim'a mi uitá nu póte, 'n ea se éscá
Er de nou iubirea cu-alu sou tainicu doru,
Ah! cá-ci nu se póte ca sé nu iubésca!

— Ah! cá-ci nu se póte ca sé nu iubésca! — repeti Sinaid'a. Aceea e frumosu in poesia, cá esprime ce nu esiste, ce nu numai cá e mai placutu decâtu realitatea, ci atinge si mai de aprópe adeverulu . . . Cá-ci nu póte sé nu iubésca! Si biét'a anima si de ar voi contrariulu, ea nu póte altu-cum!

Mai siediú cátu timpu afundata in meditatiuni, mai in fine tresari si se scólá de locu.

— Vina cu mine. Maidanov e la mam'a mea; mi-a adusu poesile sale si eu lu-lasai in chili'a cu mam'a. Deja si dinsulu e dispusu reu . . . Ce sé facemu! Vei scí peste vre-o dí, inse nu te mania!

Sinaid'a me strinse de mana si pasi nainte.

Intraramu. Maidanov incepu a-si perorá poesi'a intitulata: „Gefuitorii“, ce chiar deja aparuse de sub tipariu, inse eu nu fui cu atentiune la elu. Dinsulu si-fini iamburile sale de patru picioare, descantandu; rimele asié-i variau si sunau de asurdísiu, ca lovirile clopotielului; continuu mi-tieneam ochii spre Sinaida si me nisuiam de a-mi esplicá cuviutele ei din urma.

— „Dór' unu altu doru ti-ai gasitu
Ce liniscea ti-a rapitu!“

eschiamá de odata Maidanov, pronunsiandu pe nasu. Privirea mea conveni cu a Sinaidei, ea si-retrase pri-

virea, peste fati'a ei trecu o rosiétia; observandu rosiétia acést'a pe fati'a ei, mai cá nu incremení. Pana acuma esitam, si numai in momentul acést'a me convinsei, cá dins'a póte sê fia amorósa. „Oh Ddieulu meu! ea me iubesc!“

X.

Numai din momentul acést'a incepui a iubi intru adevèru. Mi-spargeam capulu ajungèndu de la o suspitiune la alt'a, si pandeam in câtu poteam pe Sinaid'a.

Ochii-i spuneau, cá dins'a s'a stramutatu multu. Esiá singura la preambulare si se rentorcea tardíu. A une-ori nici nu se aretá óspetiloru, si remanea óre intregi in chil'a sa, ce de alta data nu facea de feliu. De odata mi-paru cá sciu deja tóte, celu pucinu asié cugetam.

— Óre nu acést'a? óre nu celu-alaltu? — intrebam intru mine infestatu, lasandu de a-mi trece prin cugetu toti adoratorii ei. — Contele Malevschi mi-para mai periculosu, de si mi-erá rusíne a me demite la opiniunea acést'a in privinti'a Sinaidei.

Cunoscinti'a mea nu se estindea inse pré de parte, dintre acestia nici unulu nu se insielá in secretele mele, mediculu Lusinu me observá de locu.

Altecum si dinsulu trecu prin o stramutare considerabila in timpulu mai recinte; deveni galfedu, de si si-acumu ridea ca mai nainte, — inse mai rece deja si vicleanu, in loculu ironíei sale usióre si cinismului reutatosu urmá unu stimulu nevoitu si nerviciosu.

— Ce vagabundezi dta in continuu pe aici in susu si in josu? — me agrái odata gasindu-me in salonulu prinsesei. (Domnisiór'a prinsesa nu sosise inca de la preambulare, din etagiulu superioru se audiá viersulu betranei asurdítoriu, unde se certá cu camelier'a.) Dta ti-ai poté folosi timpulu spre altu ceva mai salutaru, mai bine ai invetiá pana ce esti inca tineru; ce poti cautá dta aici?

— Dta, dle medicu, nu poti scéi acea, lucru eu a casa séu ba? — i respunsei confusu.

— Óre ce lucrí dta a casa? Ba cu totulu altu ceva a datu de capulu dtale. Ce e dreptu, eu permitu acést'a, astu-feliu ceva se póte concede in etatea dtale, inse alegerea-ti nu e cea mai norocósa. Nu observi ce casa e acést'a?

— Nu te intielegu, domnuie! — i respunsei eu.

— Nu me intielegi? Cu atátu mai reu de dta. Aveam detorinti'a sê te facu atentu. Unui fecioru asié betranu ca mine i este permisu deja a amblá aici. Ce ar fi de noi? Noi suntemu deja barbati intramati. Dta inse ai inca piele gingasia, aici e periculosu aerulu pentru dta, me crede, póte sê-ti strice usioru.

— Cum asié?

— Asié pe cum dîcu. Dta cugeti, cá esti sanetosu acum? Te simtiesci in stadiulu regulatu? Ti-e dóra de folosu séu e bunu ce simtiesci dta?

— Ce potu eu sê simtiescu? — lu-intrebai, — din sufletu inse eram silitu a crede, cá mediculu are dreptu.

— Ah june! june! — continuá mediculu, cu o spresiune par' cá aceste dóue cuvinte aru cuprinde in sine ceva insultatoriu, — insedaru te nisuesci cu simularea. Haru Domnului! fati'a-ti esprima inca acea

ce se continua in launtru-ti. Dar pentru ce sê-ti predicu eu moralulu? Nici eu nu asiu fi trecutu pragulu acést'a . . . de nu . . . (mediculu si-muscá budiele) de nu eram asié de nebu nu ca ceialalti. Numai de acést'a me minunu, cá cu tóte cá esti de fatia, nu observi ce ce intempla in giuru de dta.

— Óre ce se intempla? — intrebai cu atentiune.

Mediculu privi la mine cu unu aspectu insultatoriu.

— Mie mi-se siede, — díse elu ca si intru sine, — a vorbi astu-feliu de dta. Cu unu cuventu, — adause elu naltiandu-si viersulu, — ti-spunu: atmosfer'a acést'a nu e pentru dta. Dtale ti-place aici, din acést'a inse nu poti deduce nimicu. Si mirosulu pomerancei e placutu, inse nu poti traí in elu. Ti-sfatuescu sê apuci éra la mana pe Cai-danov.

Princes'a pasí intre noi, caindu-se de dorere de dinti.

Apoi intrá si Sinaid'a.

— Ah, dle medicu, iea-o la respundere! Tóta diu'a cea apa cu ghiatia, sanetósa e acést'a pentru o slaba la pieptu?

— Pentru ce faci acést'a, domnisióra? — intrebá Lusin.

— Inse ce efectu periculosu ar poté avé acést'a?

— Te-ai recí si usioru ai poté morí!

— Intru adevèru? Se póte óre? Si in ceriu te conduce o cale.

— Asié! — eschiamá mediculu morosu!

— Asié! — continuá dins'a. — Séu asié e de placuta viéti'a acést'a? Privesce numai in giuru, e frumósa óre? Mie mi-causéza bucuría a bé apa cu ghiatia, si dta voiesci sê-mi demustri solemn, cá o astu-feliu de viéti'a ca a mea, ar fi dauna mare sê o espunu periculu, numai pentru desfetarea unui momentu, de fericire nici nu vreu sê vorbescu.

— Éta-o, — intrerupse Lusin, arbitriu si independintia, aceste dóue cuvinte sunt caracterulu dtale; tóta natur'a ti-se baséza pe aceste dóue cuvinte.

Pe fati'a Sinaidei aparú unu surisu intarritatu.

— Iubite medice, dta ai sositu tardíu. Dta esti unu atentatoriu reu. Incéta-ti cu adamanirile. Intru adevèru, nu arbitriulu vorbesce acuma din mine. E o distragere fórtè rea de a-ti bate jocu de dta insu-ti glumindu despre mine. Éra ce se atinge de independintia . . . Dle Voldemaru, — se întórse de locu catra mine, tropotindu usioru cu picioarele-i mici, au nu arati si dta o asemenea fatia fantastica? Nu potu suferí sê me compatimésca cine-va, — si ea sê departá maniósa dintre noi.

— Acést'a atmosfera e stricatiósa pentru dta, fórtè stricatiósa, — mi-díse inca odata Lusin.

XI.

In diu'a aceea se aduná éra sér'a societatea regulata in salonulu prinsesei, fui si eu cu ei.

Obiectulu vorbirii fu poesíele lui Maidanov, Sinaid'a le laudá fórtè.

— Iertatu mi-e inse sê-ti facu o observatiune? — díse ea. De asiu fi poetu, eu mi-asiu alege unu altu obiectu. Vorbescu dóra ceva nebu nu, inse dema-

néti'a candu esu diorile si incepe ceriulu a rosî, mi-vinu in minte a une-ori nisce idei admirabile. Eu de exemplu nu veti ride inse dvóstre de mine?

— Nici de câtu! — strigara toti dimpreuna.

— Eu, — continuà ea incrusiandu-si manile peste pieptu, si indreptandu-si la o parte privirea, — eu asiu depinge o nópte si o societate de fecióre june intr'o corabia mare, pe unu riu alinatu. Lun'a vérsa lumina, tóte sunt imbracate in albu si canta, sciti de exemplu cutare imnu.

— Intielegu! — mai de parte! — dîse Maidanov impresiunatu si óre-si cum-va adancitu.

— De odata se aude unu sgomotu, risete si viersu de tambure, scon'a e luminata de facii si se apropia o glóta de bacanti cantandu si viersuindu. Ací se incepe deja, domnule poetu vocatiunea dtale de a desfasiurá ide'a . . . Mie de exemplu mi-ar placé, ca faciele sê fia rosîe si fôrte fumatórie; si ca ochii bacantiloru sê apara de sub cunune, éra cununele câtu se póte sê fia mohorite. Nu ar fi cu cale a se esmite nici pelea de tigru, cupele de beutu, aurulu si banii cei multi.

— Dar unde sê facu locu aurului? — intrebà Maidanov plecandu-si capulu si estindiendu-si nârile.

— Unde? pe umeri, pe mane si picióre. Se dîce, câ in evulu vechiu femeile portau pe mane verige de aur. Bacantii chiama feciórele la sine in corabia. Feciórele intralasa cantarea loru, nu potu plecá mai de parte si niçi nu se nisuescu. Valurile apei le conducu la tiermurea riului. Si éta se radica incetinelu un'a dintre dinsele . . . Destinsu acést'a trebue sê fia depinsa bine: cum resare lun'a in lumina blanda si cum se infióra amicele ei . . . Ea trece din corabia, bacantii o cuprindu in giuru si disparu cu dîns'a in ceriu in intunecime. Ací sê se depinga fumulu facieloru . . . Apoi se stracóra, dispere totu, numai unu suspinu si unu gemetu se mai aude inca, inse cunun'a junei fecióre remase pe tiermure!

Sinaid'a tacu.

— Ah, ea me iubese, — cugetai éra intru mine.

— Atât'a e totu? — intrebà Maidanov.

— Acést'a e totu, — respunse Sinaid'a.

— Acést'a nu póte fi subiectulu unei poesie mai lungi, — observà dinsulu seriosu, — voiou folosí inse ide'a dtale spre o doinitia.

— In forma romantica? — intrebà Malevski.

— Firesce, câ in forma romantica, à la Byron.

— Mie mi-e mai placutu Victoru Hugo, decátu Byron, — intrerupse junele conte, — cu multu e mai interesantu.

— Victoru Hugo e unulu dintre cei mai emininti poeti, — respunse Maidanov, — dimpreuna cu amicul meu Tonchoceiff, prin romanulu seu spaniolu intitulatu: El Toreador . . .

— Ah! cartea acea cu semnele de intrebare intórse? — intrerupse Sinaid'a.

— Asié e datin'a la spanioli; vream sê dîcu, câ Tonchoceiff . . .

— Dta éra esti gata a te disputá despre clasicismu si romanticismu, — lu-intrerupse de nou Sinaid'a. Sê incepemu mai bine ceva jocu!

— Alu „arvunei“? — intrebà Lusin.

— Ba, acel'a e fôrte ostenitoriu; sê jocâmu „comparatiunea.“ (Joculu acést'a lu-inventase Sinaid'a; se propune unu obiectu, apoi fiesce-carele se nisuesce a-lu compará cu unu altu obiectu si carele e mai nimeritu, capeta premiu.)

Sinaid'a pasí la ferésta. Chiar apunea sórele, pe ceriu notau nori purpuri.

— La ce reducu norii acestia? — intrebà Sinaid'a, si fara de a acceptá respunsulu nostru, adause: mi-se pare, câ sunt asemenea cu volurile ce fluturau de pe nai'a aurita a Cleopatrei candu venise naintea lui Antoniu. Chiar mai nainte vorbisi, dle Maidanov despre acést'a, nu-ti aduci a minte?

Ca Poloniu din Hamletu, ne convinseramu cu totii, câ intru adeveru acesti nori reducu la acele veluri, si câ nici unulu nu ar fi potutu nimerí mai buna comparatiune decátu acést'a.

— Si de câti ani potea fi Antoniu pe atunci? — intrebà Sinaid'a.

— De siguru trebuia sê fia inca tineru, — dîse Malevski.

— Fôrte tineru, — adause Maidanov.

— Me rogu de iertare! — intrerupse Lusin, — deja trecuse de 40 de ani.

— De 40 de ani, — continuà Sinaid'a, privindu spre dinsulu fugitivu.

Nu peste multu rentornai a casa. „Ea iubese“ mi-sioptira budiele cu óresi-care instinctu . . . : inse pe cine?

XII.

Dîlele treceau, Sinaid'a deveni totu mai curiósá si mai neintielésá in fiinti'a sa. Me dusei odata la ea, si o gasii siedindu pe unu scaunu de paie, cu capulu plecatu pe olulu de mésa. Se scolá . . . tóta fati'a-i erá inundata in lacrime.

— Ah! Dta esti, — respunse ea cu unu surisu ofilitu. Vina mai aprópe!

Eu me apropiái, ea si-puse man'a pe capu-mi, si de odata incepu a me trage de peru.

— Inse me dóre! — dîsei in fine.

— Ah ti-causezu dorere?

— Si dta cugeti, câ pe mine nu me dóre nimicu si nu simtiescu nici o dorere, — continuà ea.

— Ah! — eschiamá ea de odata, observandu câ mi-smulse unu ciucuru de peru, — ce facui? Saraculu Voldemar!

Ea arangiá iute peru-mi smulsu, lu-invîrti giuru de gegetu, si si-facu anelu din elu.

— Anelulu acést'a lu-voiou depune in „medailon“, si-lu voiou portá! — dîse ea cu ochii plini de lacrime.

— Acést'a te va molcomí dóra in câtva pe dta . . . inse acuma adieu!

Rentornai a casa, inse aici fui martorele unei scene neplacute. Mam'a se certá cu tat'a. Mam'a lu-reflectá la multe; elu o ascultá cu recél'a si urbanitate-i indatinata, inse numai de câtu parasí chili'a; nu potui intielege despre ce vorbise dîns'a, nici nu fui pré curiosu.

(Va urmá.)

S A E O N U

OIE NOU?

K Tragemu atentiunea onorab. publicu a supra invitării năstre de prenumeratiune, de de pagin'a ultima, si apelâmu la concursulu amatoriloru beletristicii nationale!

* * (*Alegerile de deputati*) pan'acuma reesîra in favorulu guvernului. Numerulu deputatorulu alesi pana 'n momentulu presinte (vineri demaneti'a) e 110, dintre acestia 90 apartienu partidei guvernamentale, 15 se tienu de centrulu stangu, 3 de stang'a estrema, si 2 de partid'a reformistiloru. Dintre deputatii nostri nationali nu s'a realesu inca nici unulu; Ales. Mocioni (la Lugosiu, Oravitia si Zorlentiu,) Georgiu Mocioni (la Moravitia,) Eugeniu Mocioni (la Fagetu si St. Nicolau-mare,) Victoru Mocioni (la Aradulu nou,) Zeno Mocioni (la Alba-Iulia,) V. Babesiu (la Bogsia, Banat-Comlosiu si Sasca,) Ioanu Misiciu (la Ciacova si Lipova,) au obtienutu numai minoritatea voturiloru. Dintre candidatii romani guvernamentali se alesera: Bésán (la Fagetu,) Georgiu Ioanovicu (la Bogsia,) Alessiu Popescu (la Sasca,) Petricu (la Zorlentiu,) V. Bogdanu (la St. Nicolau-mare.) Adeca toti câti fure candidati in acele parti. — Din Satu-mare primimu scirea, câ Iustinu Popfîu a repasitu, éra Stetiu va sê-i urme acusi. — Éra din Transilvania se scirie, câ Romanii din alu doile cercu alu Clusului — dimpreuna cu ungurii deachisti — au candidatu pe Petru Nemes, — éra cei din Hunedóra pe Ioanu Piposiu, — si la Abrudu s'ar fi candidatu Nicola.

* * (*Conferintia politica romana in Transilvania.*) In sâmbet'a trecuta membrii comitetulu permanenu din Transilvania tienura o conferint'a privata la Alba-Iulia si in urmarea decisiunii acesteia, dr. I. Ratiu, E. Macelariu si M. Nicola, convocarea pe 27 jun. st. n. o conferintia generala a toturoru Romaniloru din Transilvani'a, cu scopu de a statorî o tienuta solidaria in caus'a alegeriloru de deputati.

* * (*Societatea Alexi-Sincaiana*) a teologiloru din Gherla tienû siodinti'a sa constituitória pentru viitoriulu anu scolasticu la 8 juniu, cu asistinti'a parintelui canonicu Stefanu Biltiu. Conducatori se realese profesorulu Nicolau Moldovanu. Ceialalti oficiali se alesera dintre teologi, si a nume: presiedinte Ioanu Goronu, vice-presiedinte Petru Caba, secretariu Stefanu Rebreanu, notariu Ioanu Cupcea, bibliotecariu Ioanu Dorosiu, cassariu Ioanu Cosbucu si controlorulu Avramu Brebanu.

* * (*Societatea amiciloru beleloru-arti*) se numesce o juna insotîre, fondata de curendu la Bucuresci, pe care noi o salutâmu cu tóta bucuri'a. Acesta societate are de scopu a respandî gustulu artilorulu in Romani'a, a incuragiá productiunile artistice, si a le popularisá in tíera. Spre acestu scopu, ea va organisá espositiuni de opere vechi si nôue; va publicá memoriuri séu studii relative la operile espuse séu la ori-cari alte opere artistice; va propune premiuri pentru cele mai bune opere artistice moderne produse in tíera, si va inlesni vinderea loru; va face cunoscutu in strainatate tôte operile originale importante, aflate in tíera, si le va reproduce prin fotografia, litografia

séu gravura; cu timpulu societatea va avé o fóia a sa periodica. Societatea a si facutu deja apelu pentru arangiarea unei espositiuni. In fruntea acestei societâti stau urmatorii: presiedinte — Gr. Cantacuzinu, — vice-presiedinti: T. Amanu si C. Esarcu, — membrii: C. Boleacu, A. Odobescu, D. Berendei, Grigorescu, — directoru-administratoru: C. Stanescu.

= (*Imperatulu si regele Franciscu Iosifu*) va caletori la Berlinu in antâi'a septemana a lunei lui septemvre si va petrece acolo câte-va díle

= (*Dreptu de tîrgu.*) Comunitatea Domasîna, in confiniile militare romano-banatiche, a obtienutu dreptulu de tîrgu de septemana si de tíera.

‡ (*Morti.*) P. Ioanu Panovicu, asesoru consistorialu, emeritu protopresbiteru si parocu gr. or. romanu, la Sibíiu in 11 juniu, in etate de 73 de ani.

Literatura si arte.

* * (*Cursulu de stenografia romana*) — redacatu de Eugeniu Sucevanu in Viena — incepû sê aparâ in septeman'a trecuta, cu unu cuprinsu fôrte interesantu. Recomandâmu acésta scriere deosebitei atentiuni a tinerimii năstre. Prenumeratiunea se face in Viena, Mateusgasse nr. 9.

* * (*Franciada*) poem'a epica a dlui G. A. Zamfirolu, totu se mai continua. Acuma a aparutu cantulu alu patrâle. Fara nici o poesía si acest'a, ça tôte canturile de pan'acuma.

= (*La Iasi*) a aparutu unu nou organu de publicitate, intitulatu: „Echoulu Iasilorulu.“ Noulu diuariu e guvernamentalu.

= (*Dlu C. Climescu*) profesorulu la universitate din Iasi a scosu la lumina o carte scolastica intitulata: „Algebra“, pentru usulu eleviloru de gimnasiu. Pretiulu 3 lei 25 bani.

⊙ (*Dlu Enricu Skrezewski*) unu polonu, publica in limb'a romana urmatoriulu opu: „Istori'a generala a artii de resbelu.“ Pan'acuma a aparutu partea prima.

△ (*Clopotele*) diariu umoristicu si seriosu, in alu 5-lea anu, éra a aparutu in Iasi, si va esî fia-care domineca.

Din strainetate.

* * (*Ce reu e, déca n'ai unu picioru!*) Despre acést'a s'a potutu convinge pe deplinu unu bietu americanu, care intr'o batalia si-a perdutu piciorulu. De atunce elu nu se póte íntelni cu nimene, ca sê nu-lu infesteze cu felu de felu de întrebâri, — intr'atât'a, încâtu acuma elu rógaintr'unu diariu pe toti cunoscutii sei, a nu-lu mai superá cu întrebâri de compatimire. Cu acésta ocasiune elu se plange, câ nu póte sê se arete fia in teatru, in omnibus, séu pe calea ferata, fara d'a fi necasîtu cu întrebâri, ca de exemplu: Ah! ai avutu nenorocire? Ai perdutu piciorulu dtale in batalia? In care? De siguru unu glontiu de tunu? Fostu-a impuscatu de totu? Cursu-a multu sange? Suferitu-ai multu? Cadiutu-ai candu ai fostu lovitu? Potutu-ai merge? Cine te-a condusu de acolo? Do-

rutu-te-a tare? Candu ti-l'a amputatu? Cine ti-a facutu operatiunea? Fostu-ai cloroformisatu? Dormitu-ai dupa acést'a? Simtítu-ai ceva? Taiatu-te-au aprópe de rana? Poti portá unu picioru artificialu? Primesci pensiuone? Cánta? Cántu de betranu esti? Cu ce te-ai ocupatu inaintea resbelului? Nu doresti de multe ori a mai avé piciorulu dtale? Cum ti-se pare fara picioru? Ai dorere candu se schimba timpul? etc.

✕ (*Hotii dibaci.*) In orasiulu N. suburbiulu D. strad'a L. traia cu o guvernanta unu omu de o etate óre-care si retrasu, avea acea passiune ce se intaresce cu pagub'a celoralalti si móre cu noi: avariti'a. Singur'a sa placere erá de a gramadí bani peste bani. Intr'o dí ducéndu-se la tíera pentru cátu-va timpu si lasandu pe menager'a a casa, se presintéza veri-o trei persóne imbracate in uniforme politienesci si de tribunalu. Batu la usia; guvernant'a li deschide, si ei declara plangéndu, cá stapanulu seu a moritu, si a venitú sê sigileze obiectele. Serman'a femeia spaimantata, se abandoná dorerii, cu tóte acestea dupa ce a inregistratu mobilele cele mari, ei ceru chiáile ladiloru spre a stringe ce erá mai scumpu, deschidu unu secretaru unde gasescu o punga cu veri-o siepte míi napoleoni, indatoréza pe bun'a dómna a se insarciná cu paz'a acestoru bani ca dupa obicei; ea inse marturesce unu desgustu, ce ei erau dispusi a-si da nascere séu alu prevení, atunci i se spuse ea avea sê-i dea chitantia, si sê inchiaie cuvenitul procesu verbalu dupa care d. comisariu de facia va fi insarcinatu cu paz'a acelorú bani, precum si a argintarfei, giuvaerurilor etc., si carí nu e bine a remané sigilate. Aceste urmate, espediéza cu iutiéla si restulu comediei. Si iau diu'a buna de la guvernanta, declarandu-o pazitóre pentru obiec-

tele remase, i mai dede si câte-va parale, si invitandu-o a nu mai plange. Peste câte-va díle stapanulu se întorce si bate la usia. Guvernant'a deschide si o inchide cu iutiéla facéndu-si cruce; crede cá vede unu strigoiu. Betranulu nu scie ce insemnéza acést'a; bate din nou si face sgomotu mare. Toti vecinii alérge, si sgomotulu mortii sale imprasciandu-se in tóte partile, toti asistentii sunt petrúsi de aceea-si spaima. Cei mai indresneti, cu tóte aceste, intra in conversatiune; pretinsulu strigoiu nu intielege nimicu din acésta istoria. Usi'a se deschide a dóu'a óra, si cere osplicatiune de la guvernanta pentru acésta síretenia. Ea spune totu ce s'a petrecutu si i aréta sigilele in tóte partile; elu de odata alérge la secretaru; ea i declará cá nu mai este nici unu banu, de óre pretins'a justitia a luatú totu cu sine. Nenorocitulú ghicesce la momentu cá e furatú si se dá la tóta desperarea ce-si póte inchipuí cine-va. S'a ordonatu urmarirea acestoru inreutatiti glumeti.

✕ (*Cocostercu pe palatulu regelui din Munich.*) Din Munich se scrie jurnalului „Baier Cur.“ urmatóriele: Dominec'a trecuta se vedíu de a supra piatiei resiedintiei o parochia de cocosterci plutindu in aeru, care, pe cátu se vede, cu intentiune de a-si gasi locasiu, se asediara in fine pe unu turnu alu resiedintiei. Acésta gazduire inse fiindu de siguru pré incommoda, de indata li se facú pe acoperementulu resiedintiei unu cuibu, care fu acceptatu de catra obositi óspeti ca unu ce folositoru. Acum dau din aripe susu in aeru, sbóra ici-cólea si se bucuré de placut'a lorú locuintia.

 Suplementu: Novele de Iosifu Vulcanu, tom. I. cob'a XIII.

Invitare de prenumeratiune la „Familia.“

Semestrulu primu, januaru—juniu, se va incheia cu nr. 26. Rogámu dara pe toti aceia, a caroru abonaminte voru espirá atunce, a si-le renói cátu mai curendu.

Cuprinsulu si formatulu foi, dimpreuna cu indatinatulu suplementulu de o cóla, va remané intocmai ca pan'acuma. Asemene si timpul aparitiunii va fi si in vítoriu totu dominec'a.

Observámu numa' atát'a, cá déca publiculu ne va onorá cu unu spriginu mai caldurosu, — si mai alesu déca domnii restantieri si-voru aduce a minte, cá déca au primitu fói'a, este cuviintiosu a si platí, *vomu publicá ilustratiuni mai adese ori.*

Pretiuulu de prenumeratiune pe ½ de anu 5 fl., pentru Romani'a 1 galbenu.

Prenumerantii noi si-voru poté procurá de la noi urmatóriele opuri: 1) „Cavalerii Noptii“, romanu istoricu de Ponson du Terrail, tradusu de Iosifu Vulcanu, cinci tomuri mari, pretiuulu 3 fl., — 2) „De unde nu este rentórcere“, romanu de Adrien Gabrielly, tradusu de Titu Budu, unu tomu, pretiuulu 50 cr., — 3) „Novele“ de Iosifu Vulcanu, tomulu antáiu, pretiuulu 60 cr. — Apoi urmatóriele tablouri: 1) „Inaugurarea societátií academice romane“, 60 cr., — 2) „Coriolanu si Veturia“ 60 cr., — 3) „Mihaiu Eroulu in batali'a de la Calugareni“ 60 cr., — 4) „Traianu cu óstea sa trece Dunarea,“ 60 cr., — 5) Portretulu lui Jonu Brațeanu, 60 cr.

Cóle de prenumeratiune separate de asta-data nu vomu tipari, asignatiunile postale suplinescu acestu scopu, si-apoi tramiterea prenumeratiuniloru pe acésta cale cósta mai pucinu.

In fine o rogare! Esperinti'a de pan'acuma ni-a invetiatu a nu mai tramite in vítoriu nimeniua fói'a far a primí inaintu pretiuulu de prenumeratiune. Ne rogámu dara a fi scusati, déca nu vomu mai poté impliní asemene cereri!

Domnii colectanti voru primí dupa 5 esemplare unulu in semnu de multiamita.
Pesta 2/14 juniu 1872.

Josifu Vulcanu,

redactorulu editoru alu „Familiei.“

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a, 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.